

Handläggare
Kristina Ansaldo
Telefon: 08-50833087

Till
Utbildningsnämnden
2025-03-27

På språklig grund (SOU 2025:9)

Remiss från kommunstyrelsen, KS 2025/298

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ”På språklig grund” (SOU 2025:9) till utbildningsnämnden för yttrande. Utredningen består av två delar. I den första delen föreslås införandet av en ny kursplan för nybörjare i svenska språket inom ämnet svenska som andraspråk, tydligare målgrupp för ämnet svenska som andraspråk samt ett nationellt kartläggningmaterial för behovsbedömning av vilket svenskämne eleven ska läsa. Betänkandets andra del rör uppdrag kring ämnet modersmål. Utredningen ser ett behov av att renodla syftet med modersmålsundervisningen och att undervisningen blir mer likvärdig över landet. Vidare föreslår utredningen även att rätten till studiehandledning på modersmålet ska utökas och omfatta samtliga skolår.

Utbildningsförvaltningen välkomnar samtliga förslag. Förvaltningen anser att de bidrar till att nyanlända elever och elever i behov av undervisning i svenska som andraspråk får ökade möjligheter till en undervisning som möter deras behov, något som i förlängningen bidrar till att främja integration och delaktighet. Fortsatt gör förvaltningen bedömningen att merparten av utredningens förslag inte kommer att innebära några större utökade skyldigheter för huvudmannen. Förslagen kommer dock att påverka enskilda skolors organisation och tjänstefördelning för det nya ämnet grundläggande svenska.

Enligt utbildningsförvaltningens uppfattning kommer det med utredningens förslag tillkomma kostnader som behöver täckas, exempelvis för lärares kompetensutveckling. Därtill tillkommer

ökade kostnader för att finansiera förslaget om utökad rätt till studiehandledning.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden krävs omedelbar justering av beslutet.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ”På språklig grund” (SOU 2025:9) till utbildningsnämnden för yttrande.

Utredningen om grundläggande svenska och modersmålsundervisning består av två delar. Den första delen fokuserar på att förbättra ämnet svenska som andraspråk för både nybörjare och elever som kommit längre i sin andraspråksutveckling. Fortsatt analyserar den andra delen hur modersmålsundervisning påverkar integration, studieresultat och kunskapsutveckling i svenska.

Utredningen föreslår en ny kursplan i svenska som andraspråk som ska riktas till nybörjare i svenska språket. Kursplanen ska benämnas grundläggande svenska som andraspråk, och ska tillsammans med den befintliga kursplanen ingå i ämnet svenska som andraspråk. Grundläggande svenska ska kunna läsas i max två år.

Vidare föreslår utredningen en ändring i skolförordningen av målgrupperna för ämnet svenska som andraspråk där det tydligt framgår att det är elever i behov av andraspråksdidaktik som ska följa kursplanen svenska som andraspråk.

I dagsläget finns ingen enhetlighet i landet för att göra likvärdiga behovsbedömningar för ämnet svenska som andraspråk. Förslaget är att rektors beslut om svenska som andraspråk ska fattas med stöd av ett nationellt bedömningsstöd som Skolverket får i uppdrag att arbeta fram.

För elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan föreslår utredningen att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial som huvudmannen kan använda för att vägleda elever så att de får bättre förutsättningar att göra välgrundade val av svenskämne. Vidare föreslås att betyg i ämnena svenska och svenska som andraspråk inte samtidigt kan ingå i examens- eller studiebeviset eller i ett gymnasiebevis gällande anpassad gymnasieskola.

Utredningen avslutar den första delen med att införandet av kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk kommer att

kräva kompletterande åtgärder som kompetensutvecklingsinsatser för lärare som ska undervisa i ämnet grundläggande svenska som andraspråk.

I betänkandets andra del ligger fokus på ämnet modersmål. Här ser utredningen ett behov av att renodla modersmålsundervisningens syfte och att tillse att undervisningen blir mer likvärdig över landet. Utredningen föreslår även att rätten till studiehandledning på modersmålet utökas och erbjuds i samtliga skolor.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samverkan med gymnasieavdelningen, avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa och avdelningen för utveckling och samordning.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 18 mars 2025. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 19 mars 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen välkomnar utredningens förslag.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till införandet av två separata kursplaner inom ämnet svenska som andraspråk; ”grundläggande svenska” och ”svenska som andraspråk”. Två kursplaner ökar möjligheterna för skolorna att erbjuda en undervisning som möter elevens behov utifrån var denne befinner sig i sin språkutveckling. I det sammanhanget skulle förvaltningen gärna se att Skolverkets bedömningsstöd ”Bygga svenska” används som bedömningsstöd inom kursplanen för grundläggande svenska.

Utbildningsförvaltningen ser dock att två kursplaner inom svenska som andraspråk innebär organisatoriska utmaningar för grundskolan. Rektor behöver fördela resurserna så att undervisningen av elever som är nybörjare i svenska språket kan organiseras på ett sätt som är gynnsamt för målgruppens språk- och kunskapsutveckling. Därutöver krävs en flexibel organisation som möjliggör för undervisning som utgår ifrån varje enskild elevs behov och förutsättningar.

Utbildningsförvaltningen välkomnar förslaget om förändring i skolförordningen för att förtydliga vilka elevgrupper som ska följa kursplanen i svenska som andraspråk. Förslaget ramar tydligare in målgruppen och synliggör relationen mellan elevernas behov och den kvalitativa undervisning de har rätt till. Regelverket är i dagsläget otydligt och det förekommer att andra faktorer än en

bedömning av elevens andraspråksutveckling ligger till grund för rektors beslut, vilket kan leda till att elever med behov av ämnet inte uppmärksammas eller att elever fortsätter att läsa ämnet när behovet inte längre kvarstår.

Förslaget om att Skolverket ska ta fram ett nationellt obligatoriskt kartläggningmaterial för att besluta vilket svenskämne en elev ska läsa är sedan länge efterfrågat. I dag finns inget nationellt bedömningsstöd för lärare som ska göra dessa bedömningar. Det kan stundom medföra att bedömningen ibland genomförs på oklara grunder och att den inte alltid utgår från elevernas behov vilket leder till att bedömningen av vilka elever som ska läsa svenska som andraspråk eller svenska ser olika ut såväl mellan som inom skolor. Utbildningsförvaltningen anser att ett nationellt material ger en mer träffsäker och likvärdig behovsbedömning.

Elever i gymnasieskolan väljer själva vilket svenskämne de vill läsa, svenska eller svenska som andraspråk, utan behovsprövning. Det kan vara svårt för elever att veta vilket ämne som passar dem bäst, det krävs god kunskap om skillnaderna mellan ämnena för att kunna göra ett välgrundat val. För att hjälpa eleverna föreslås att Skolverket tar fram informationsmaterial som kan användas för att ge vägledning i valet av svenskämne. Utbildningsförvaltningen ser att det skulle vara till stor hjälp för elever, vårdnadshavare och för berörda inom gymnasieskolan med ett sådant stöd.

Utbildningsförvaltningen välkomnar förslaget om att betyg i ämnena svenska och svenska som andraspråk inte samtidigt ska ingå i gymnasieexamen eller gymnasiebevis för anpassad gymnasieskola. När ämnesplaner för ämnesbetyg börjar tillämpas 2025 saknas reglering för hur betyg i svenska och svenska som andraspråk ska ingå i examens- eller studiebevis. Utan reglering kan elever som byter svenskämne under gymnasiet få fler poäng än de faktiskt har läst. Förvaltningen delar utredningens bedömning att detta är en oavsedd och oönskad effekt av ämnesbetygsmodellen och att en reglering behövs för att undvika detta.

Modersmålsundervisningen är inte reglerad i tid och har ett brett innehåll som ska syfta till att utveckla och stärka elevernas färdigheter i sitt modersmål, bevara deras kulturella identitet, och förbättra deras akademiska framgång genom att använda modersmålet som en resurs. Det är svårt att hinna med kursplanen så som den är framskriven och därför ställer sig utbildningsförvaltningen positiv till utredningens förslag om att renodla syftet med modersmålsundervisningen, vilket kommer att bidra till ökad likvärdighet för eleverna oavsett språk.

Avslutningsvis välkomnar förvaltningen förslaget om att utöka rätten till studiehandledning på modersmålet i samtliga skolår inklusive gymnasieskolan, inte minst som en del av tidiga insatser för elever i yngre åldrar. Yngre nyanlända elever som får studiehandledning på sitt modersmål kan i högre grad tillgodogöra sig läs- och skrivundervisningen.

Utbildningsförvaltningen gör bedömningen att de flesta av utredningens förslag inte innebär några större utökade skyldigheter för huvudmannen. Redan i dag säkerställs att kursplanerna implementeras och följs på ett korrekt sätt i skolorna. Med utredningens förslag om nya kursplaner i grundläggande svenska som andraspråk bedöms förutsättningar att ge en god undervisning för elever som är nybörjare i svenska språket öka. Förslagen kommer dock att påverka enskilda skolors organisation och tjänstefördelning för det nya ämnet grundläggande svenska.

Utbildningsförvaltningen ser att det med utredningens förslag tillkommer kostnader som behöver täckas, exempelvis för lärares kompetensutveckling. Därtill tillkommer ökade kostnader för att finansiera förslaget om utökad rätt till studiehandledning.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är ett svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdheten eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden krävs omedelbar justering av beslutet.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Peter Bragner
Grundskoledirektör
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Betänkandet ”På språklig grund” (SOU 2025:9)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2025-03-18